

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10-05.01/242.00.01 /Б/0К13-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
бізнесу та сфери обслуговування

30 серпня 2023 р., протокол № 5

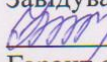
Голова Вченої ради

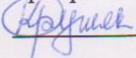
Галина ТАРАСЮК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Страховання»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 242 «Туризм і рекреація»
освітньо-професійна програма «Туризм і рекреація»
факультет бізнесу та сфери обслуговування
кафедра фінансів та цифрової економіки

Схвалено на засіданні кафедри
фінансів та цифрової економіки
28 серпня 2023 р., протокол № 9
Завідувач кафедри
 Наталія ВИГОВСЬКА
Гарант освітньо-професійної
програми

 Марина КРУГЛЯК

Розробники:

д.е.н., професор кафедри фінансів та цифрової економіки ПОЛЧАНОВ Андрій

Житомир
2023 – 2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.01/Б/0К13- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 2

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 24 «Сфера обслуговування»	<u>нормативна</u>	
Модулів – 1	Спеціальність 242 «Туризм і рекреація»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		3-й	
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
		5-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 3	Освітній ступінь «бакалавр»	Лекції	
		16 год.	
		Практичні	
		32 год.	
		Лабораторні	
		- год.	
		Самостійна робота	
42 год.			
		Вид контролю: екзамен	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить для денної форми навчання – 53 % аудиторних занять, 47 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.01/Б/0К13- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни - надання знань щодо страхового захисту майнових інтересів юридичних і фізичних осіб на випадок настання ризикових ситуацій, організації страхового ринку та страхових компаній.

Завдання дисципліни:

- з'ясування об'єктивної необхідності і сутності страхових послуг, які надаються як фізичним так і юридичним особам;
- засвоєння методів організації роботи страховика щодо реалізації страхових послуг;
- розгляд умов надання страхових послуг у галузі особистого, майнового страхування та страхування відповідальності;
- опанування організаційними засадами фінансової діяльності страхових компаній.

Результатом вивчення дисципліни є набуття студентами таких **компетентностей:**

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК05. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК6. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного

ФК 15. Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства.

Програмні результати навчання:

РН 9. Організувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.

РН12. Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.

РН 23. Знати та розуміти причинно-наслідкові та функціональні зв'язки які існують між процесами на різних рівнях у сфері туризму та рекреації.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.01/Б/0К13- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 4

3. Програма навчальної дисципліни

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Ризик-менеджмент та страхування

1. Поняття та види ризиків
2. Ризик-менеджмент і страхування

Тема 2. Сутність, принципи і роль страхування

1. Необхідність і форми страхового захисту
2. Витоки страхування
3. Сутність і функції страхування
4. Принципи страхування

Тема 3. Класифікація страхування

1. Поняття класифікації та її значення
2. Класифікація страхування за об'єктами
3. Обов'язкове і добровільне страхування

Тема 4. Страховий ринок: поняття та будова

1. Поняття та функції страхового ринку
2. Структура страхового ринку

Тема 5. Страховий ринок: страховики та посередники

1. Страхові компанії, їх види
2. Посередники у страхуванні

Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності

1. Необхідність та сутність регулювання страхової діяльності
2. Особливості державного регулювання страхової діяльності в

Україні

Тема 7. Перестраховання і співстрахування

1. Поняття перестраховання, його учасники
2. Методи перестраховання
3. Форми проведення перестраховувальних операцій
4. Співстрахування

Тема 8. Страховий тариф і тарифна політика страховика

1. Основи актуарних розрахунків
2. Складові страхового тарифу
3. Тарифна політика страховика

Тема 9. Доходи, витрати і прибуток страховика

1. Витрати страховика
2. Доходи страховика
3. Фінансовий результат страховика

Тема 10. Фінансова надійність страховика

1. Страхові резерви
2. Фінансова надійність страховика
3. Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.01/Б/0К13- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 5

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	денна форма			
	Всього	Лекції	Практичні	Самостійна робота
1	2	3	4	5
Тема 1. Ризик-менеджмент та страхування	9	2	4	5
Тема 2. Сутність, принципи і роль страхування	9	2	4	5
Тема 3. Класифікація страхування	9	2	3	4
Тема 4. Страховий ринок: поняття та будова	9	2	3	4
Тема 5. Страховий ринок: страховики та посередники	9	2	3	4
Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності	9	2	3	4
Тема 7. Перестраховування і співстраховування	9	1	3	4
Тема 8. Страховий тариф і тарифна політика страховика	9	1	3	4
Тема 9. Доходи, витрати і прибуток страховика	9	1	3	4
Тема 10. Фінансова надійність страховика	9	1	3	4
ВСЬОГО	90	16	32	42

5. Тематики практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Ризик-менеджмент та страхування	4
2	Тема 2. Сутність, принципи і роль страхування	4
3	Тема 3. Класифікація страхування	4
4	Тема 4. Страховий ринок: поняття та будова	3
5	Тема 5. Страховий ринок: страховики та посередники	3
6	Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності	3
7	Тема 7. Перестраховування і співстраховування	3
8	Тема 8. Страховий тариф і тарифна політика страховика	3
9	Тема 9. Доходи, витрати і прибуток страховика	3
10	Тема 10. Фінансова надійність страховика	3
Разом		32

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.01/Б/0К13- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 6

6. Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Ризик-менеджмент та страхування

1. Поняття та види ризиків
2. Ризик-менеджмент і страхування

Тема 2. Сутність, принципи і роль страхування

1. Необхідність і форми страхового захисту
2. Витоки страхування
3. Сутність і функції страхування
4. Принципи страхування

Тема 3. Класифікація страхування

1. Поняття класифікації та її значення
2. Класифікація страхування за об'єктами
3. Обов'язкове і добровільне страхування

Тема 4. Страховий ринок: поняття та будова

1. Поняття та функції страхового ринку
2. Структура страхового ринку

Тема 5. Страховий ринок: страховики та посередники

1. Страхові компанії, їх види
2. Посередники у страхуванні

Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності

1. Необхідність та сутність регулювання страхової діяльності
2. Особливості державного регулювання страхової діяльності в

Україні

Тема 7. Перестраховання і співстрахування

1. Поняття перестраховання, його учасники
2. Методи перестраховання
3. Форми проведення перестраховувальних операцій
4. Співстрахування

Тема 8. Страховий тариф і тарифна політика страховика

1. Основи актуарних розрахунків
2. Складові страхового тарифу
3. Тарифна політика страховика

Тема 9. Доходи, витрати і прибуток страховика

1. Витрати страховика
2. Доходи страховика
3. Фінансовий результат страховика

Тема 10. Фінансова надійність страховика

1. Страхові резерви
2. Фінансова надійність страховика
3. Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків

7. Індивідуальні завдання

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.01/Б/0К13- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 7

Виконання індивідуальних занять (курсівих робіт, розрахунково-графічних робіт) навчальною програмою не передбачено

8. Методи навчання

При вивченні дисципліни використовують наступні методи:

- а) які забезпечують опанування навчального предмета (слухання лекцій);
- б) які стимулюють та мотивують навчально-наукову діяльність (практичні заняття у формі навчальних дискусій, проблемних ситуацій, професійно-орієнтованих ділових ігор, творчі завдання, пошук і дослідження, виконання індивідуального завдання та розрахунковографічної роботи, тощо);
- в) методи контролю і самоконтролю у навчальній діяльності (поточне опитування, написання модульних контрольних робіт, залік у формі тестових завдань, питання для самоконтролю, у т. ч. через комп'ютерні освітні системи).

Серед інтерактивних методів, форм і прийомів, що найчастіше використовуються в навчальній роботі, слід назвати такі: аудіовізуальний метод навчання; брейнстормінг («мозковий штурм»); «дерево рішень»; дискусія із запрошенням фахівців; ділова (рольова) гра (студенти перебувають у ролі законодавця, експерта, клієнта (туриста), менеджера туроператора); коментування, оцінка (або самооцінка) дій учасників; метод аналізу і діагностики ситуації; метод інтерв'ю (інтерв'ювання); метод проєктів; публічний виступ; робота в малих групах та ін.

9. Методи контролю

Поточний контроль.

В процесі поточного контролю здійснюється перевірка запам'ятовування та розуміння програмного матеріалу, набуття вміння і навичок конкретних розрахунків та обґрунтувань, опрацювання, публічного та письмового викладу (презентації) певних питань дисципліни.

Поточний контроль здійснюється шляхом опитування або тестування під час лекцій та практичних занять, а також за підсумками систематичності і активності роботи студента протягом семестру. У разі невиконання завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття. Порядок організації такого контролю визначає викладач, який проводить практичні заняття.

Результати поточного контролю знань студентів заносяться до робочого журналу викладача та доводяться до відома студентів.

Систематичність і активність роботи студента протягом семестру контролюються і оцінюються за такими видами роботи: відвідування практичних занять; виступи на практичних заняттях, участь в обговоренні питань певної теми, відповіді на запитання викладача щодо їх суті; виконання домашніх завдань; експрес-тестування; підготовка аналітичних оглядів

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.01/Б/0К13- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 8

(рефератів) з окремих питань; участь у студентських конференціях, олімпіадах, конкурсах з проблем дисципліни.

Оцінювання зазначених видів поточної роботи студента здійснюється за шкалою, відображеною у таблиці.

Перелік робіт, обов'язкових для виконання студентом під час вивчення дисципліни «Страховання»

Види робіт	Кількість балів
1. Виступ на практичному занятті, участь в обговоренні окремих проблем, відповідь на запитання викладача (з інтервалом оцінок 0, 1, 2, 3 залежно від розуміння суті питання, повноти його висвітлення і глибини аргументації")	0 - 3
2. Поточне експрес-тестування (з інтервалом оцінок 0, 1, 2 залежно від кількості правильних відповідей)	0 - 2
3. Підготовка та презентація аналітичних оглядів (рефератів) з окремих питань за погодженням з викладачем	0 - 5

Модульний контроль.

Модульний контроль здійснюється у формі 2 контрольних заходів (максимальна оцінка - 10 балів) за окремими частинами дисципліни (модулями).

За відсутності студента на контрольному заході без поважних причин модуль вважається не опанованим. Перескладання модулів здійснюється у терміни визначені викладачем. Результати модульного контролю доводяться до відома студентів.

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль – комплексне оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу дисципліни за всіма видами навчальних занять. Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену. Основним завданням підсумкового контролю є перевірка розуміння студентами програмного матеріалу дисципліни в цілому, розуміння логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатність творчо використовувати отримані знання.

У разі виконання студентом всіх видів поточних та модульних контрольних заходів семестровий контроль може проводитись без участі студента шляхом визначення середньозваженого бала результатів двох модульних контролів.

Для формування підсумкової оцінки знань студентів за поточною сумою балів і одержаними балами на екзамені використовується уніфікована шкала оцінювання з переведенням одержаних балів в традиційну шкалу оцінок та в оцінки ECTS.

10. Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота		Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.01/Б/0К13- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 9

T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	100
20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	

Шкала оцінювання

За шкалою	Екзамен	Бали
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D	Задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

11. Рекомендована література

Основна література

1. Александрова М.М. Страхування: Навчально-методичний посібник. – К.: ЦУЛ, 2002. – 208 с.
2. Александрова М.М. Страхування: навчально-методичний посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / М.М. Александрова, О.М. Петрук, К.К. Уллубієва. – Житомир: ЖДТУ. 2011. – 184 с.
3. Виговська Н.Г., Полчанов А.Ю. Страховий менеджмент у таблицях і схемах : навч. посібник. – Електронне видання. – Житомир : Державний університет «Житомирська політехніка», 2020. – 114 с.
4. Вовчак О.Д. Страхування: Навчальний посібник. – Львів: „Новий світ – 2000», 2004. – 480 с.
5. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: Навч.посіб. – К.:КНЕУ, 2007. – 328 с.
6. Ротова Т.А. Страхування: Навч. посіб. – 2-ге вид. переробл. та допов. – К.: Київ. нац. торг-екон. ун-т, 2006. – 400 с.
7. Страхування: Підручник / Керівник авт. колективу і наук. ред. С.С. Осадець. – Вид.2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 599 с.
8. Страхування: Підручник, За ред. В.Д. Базилевича / В.Д. Базилевич, О.Ф. Філонюк, К.С. Базилевич та ін. – К.: Знання, 2008. – 1019 с. – (Київському національному університету імені Тараса Шевченка 175 років)
9. Ткаченко Н.В. Страхування. Навчальний посібник. – К.: Ліра – К, 2007. – 376 с.
10. Страховий менеджмент: підручник / [С.С. Осадець, О.В. Мурашко, В.М. Фурман та ін.]; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. С.С. Осадця. – К.: КНЕУ, 2011. – 333 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.01/Б/0К13- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 10

Допоміжна література

1. Виговська Н. Г. Моделювання впливу банківських установ на розвиток страхових компаній / Н. Г. Виговська, А. Ю. Полчанов, В. Г. Виговський // Причорноморські економічні студії. - 2018. - Вип. 28(2). - С. 97-100. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_28%282%29__22
2. Петрук, О.М., Полчанов, А.Ю., Новак, О.С., Дячек, С.М. (2021). Фінансова модель діяльності регіонального підрозділу страхової компанії. *Modern Economics*, 29(2021), 136-142. [https://doi.org/10.31521/modecon.V29\(2021\)-21](https://doi.org/10.31521/modecon.V29(2021)-21)
3. Полчанов А. Фінансова стратегія страховика на світовому ринку / А. Полчанов // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. - 2012. - № 3. - С. 75-83. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vknteu_2012_3_8.pdf
4. Полчанов А.Ю. Особливості розвитку страхування в умовах поширення Інтернету / А. Ю. Полчанов // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2015. – № 1 (71). – С. 256-261.
5. Полчанов А. Ю. Особливості стратегічного управління страховою компанією на ринках країн, що розвиваються / А. Ю. Полчанов // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Вип. 1 (6). – Т.2. – Полтава : ПДАА. – 2013. – С. 235-241.
6. Полчанов А. Ю. Теоретичні основи страхового менеджменту / А. Ю.Полчанов // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. - 2014. - № 2. - С. 282-287. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vzhdtu_econ_2014_2_44.pdf
7. Полчанов А.Ю. Аналіз практики корпоративного управління в страховій галузі України / А.Ю. Полчанов, О.О. Поплавський // Współpraca Europejska NR 2(9) 2016 / European Cooperation Vol. 2(2) 2016. – S.60 – 72
8. Полчанов А.Ю. Особливості діяльності ісламських страхових компаній / А.Ю. Полчанов, О.О. Поплавський // Облік і фінанси. - 2016. - № 2. - С. 126-130.
9. Поплавський О.О. Аналіз діяльності акціонерних страхових товариств в Російській імперії кінця ХІХ ст. – початку ХХ ст. / О.О. Поплавський // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу, 2015. – № 2. – С. 271-282
10. Поплавський О.О. Діяльність страхових компаній на фінансовому ринку: аналіз світового досвіду / О.О. Поплавський // Облік і фінанси. - 2016. - № 1. - С. 117-123.

12. Інформаційні ресурси в Інтернеті

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.01/Б/0К13- 2023
	<i>Екземпляр № 1</i>	<i>Арк 10 / 11</i>

1. <https://forinsurer.com/>
2. <https://smida.gov.ua/>
3. <https://bank.gov.ua/ua/supervision/regulation-nonbank-fs-market/insurance>
4. <http://www.oecd.org/finance/insurance/oecdinsurancestatistics.htm>
5. <http://delo.ua/finance/insurance/>